

aktów prawnych i literatury pedagogicznej, wskazuje na istotne zdeterminowanie ideologiczne i polityczne tychże stosunków.

Redaktor prezentowanego tu tomu bydgoskich *Studiów Pedagogicznych* wyraża nadzieję, że ze względu na wykorzystany różnorodny materiał źródłowy, literaturę przedmio-

tu, podejścia metodologiczne oraz oryginalność merytoryczną, omówione prace posłużą studentom pedagogiki i historii oraz wszystkim zainteresowanym do poznania dziejów wychowania rodzinnego, a także poczynienia refleksji historyczno-pedagogicznej.

Aldona Ossowska

Tadeusz Jan Łopuszański i dzieło jego życia, red. Z. T. Wierzbicki i in. Warszawa 1995, Fundacja im. Tadeusza Łopuszańskiego, ss. 101

W nurcie prac historycznych powstała interesująca książka poświęcona wybitnemu pedagogowi polskiemu, współorganizatorowi szkolnictwa w odrodzonej Polsce okresu międzywojennego i jego dziełu – Gimnazjum i Liceum im. Sułkowskich w Rydzynie, którego był twórcą i dyrektorem w latach 1928-1939.

Praca ta jest cenna także z tego powodu, iż przedstawia nam działalność Doświadczalnej Szkoły Średniej w Rydzynie będącej wzorem dla obecnego szkolnictwa średniego, wzorem zarówno pod względem programu nauczania i wychowania, jak i oddziaływania przepojonego wartościami moralnymi.

Książka składa się z dwunastu rozdziałów, w ramach których opisano wiele szczegółowych zagadnień dotyczących zarówno osoby Tadeusza Jana Łopuszańskiego, jak i działalności Gimnazjum i Liceum w Rydzynie.

Rozdział pierwszy, stanowi właściwie wstęp zawierający tekst Tadeusza J. Łopuszańskiego z 1948 roku dotyczący treści sprawozdań z działalności rydzynskiego zakładu.

W rozdziale drugim zamieszczono opracowanie autorskie Andrzeja Zajkiewicza (przy współdziałaniu Z. T. Wierzbickiego, J. B. Glińskiego, P. Gluzińskiego), w którym opisane są źródła koncepcji szkoły doświadczalnej dla uczniów wieku 12-19 lat. Zdaniem twórcy i realizatora Szkoły Rydzynskiej, ówczesna inteligencja polska nie spełniała warunków koniecznych dla sprostania zadaniom wynikającym z ówczesnego położenia i sytuacji kraju. Dlatego w swojej koncepcji wychowawczej oparł się na trzech podstawowych zasadach: dążeniu do bezwzględnej przestrzegania pra-

wdy przez wychowanków, rozwijaniu w nich zainteresowań indywidualnych oraz zamiłowaniu do pracy twórczej w kierunku tych zainteresowań. Zasady te miały doprowadzić, zdaniem ich autora, do wychowania jednostek odpowiedzialnych za losy państwa i potrafiących nimi kierować. W dalszej części rozdziału przedstawiono program wychowawczy Szkoły Rydzynskiej, ze szczególnym uwzględnieniem dziennego programu zajęć, sposobu kształcenia umysłowego, rozkładu godzin przedmiotów, opisu wychowania fizycznego oraz prac ręcznych i społecznych.

Rozdział trzeci, to przedruk rozdziału XV z książki Tadeusza Łopuszańskiego pt. „Rydzyna, Gimnazjum im. Sułkowskich (1928-1936)”. Autor próbuje uzmysłowić tutaj, jak ważną rolę w sytuacji ówczesnego bezładu gospodarczego istniejącego w Polsce, odgrywała szkoła i jej wpływ na młodzież. Zdaniem Łopuszańskiego, ważnym narzędziem przebudowy tego stanu rzeczy staje się właśnie szkoła średnia.

W rozdziale czwartym zamieszczone jest kalendarium życia T. Z. Łopuszańskiego. Jest ono opracowane przez „Byłego Rydzyniaka”, Tadeusza F. Skarzyńskiego, który przedstawił w ujęciu chronologicznym ważne fakty z życia i działalności T. J. Łopuszańskiego dotyczące m.in. jego pracy w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz założenia i prowadzenia Doświadczalnej Szkoły Średniej w Rydzynie w latach 1928-1939.

Rozdział piąty, to niejako początek drugiej części recenzowanej książki. Przedstawia on

bowiem powojenne próby kontynuacji idei Szkoły Rydzynskiej. W rozdziale tym autorzy (J. B. Gliński, Z. T. Wierzbicki) opisują kolejne starania o reaktywowanie zakładu wychowawczego w Rydzynie.

Tematem szóstego rozdziału jest praca z uzdolnioną młodzieżą. Przedstawione są tutaj formy pracy z młodzieżą utalentowaną będące niejako kontynuacją doświadczeń i głębokich treści wychowawczych T. Łopuszańskiego. Zinstytucjonalizowano ową pracę m.in. poprzez założenie Ogólnopolskiego Klubu Promocji Talentów im. T. J. Łopuszańskiego, działalność Towarzystwa Szkół Twórczych i Towarzystwa Miłośników Rydzyny.

Rozdział siódmy przedstawia powstanie i dzieje Fundacji im. Sułkowskich w Rydzynie, dzięki której zaistniało Gimnazjum wraz z internatem (1928-1939), a w nim spełniła się wypracowana przez T. Łopuszańskiego koncepcja wychowania i kształcenia młodzieży.

W rozdziale ósmym ukazana jest natomiast geneza i działalność Fundacji im. Tadeusza Łopuszańskiego. Absolwenci Szkoły w Rydzynie, nie rezygnując z wpojonych im dążeń,

powołali do życia w 1990 r. tę fundację, pragnąc spopularyzować dorobek pedagogiczny T. Łopuszańskiego i kierowanej przez niego rydzynskiej szkoły średniej oraz poprzez działania nawiązujące do tego dorobku.

Ostatnie rozdziały, które można traktować jako swego rodzaju podsumowanie pracy, zawierają wykazy nazwisk:

- fundatorów i donatorów Fundacji im. T. J. Łopuszańskiego
- nauczycieli Gimnazjum i Liceum im. Sułkowskich w Rydzynie
- poległych, zamordowanych i zaginionych w okresie drugiej wojny światowej uczniów, nauczycieli i członków Kuratorium Fundacji im. Sułkowskich
- wydawnictw o Gimnazjum i Liceum im. Sułkowskich w Rydzynie.

Praca niniejsza jest cenną publikacją przybliżającą oryginalne i dość nowatorskie, również w dzisiejszych czasach, koncepcje wychowania i nauczania młodzieży stworzone przez T. Łopuszańskiego i realizowane przez Niego w szkole rydzynskiej.

Justyna Gulczyńska

Piotr Bielecki, Krakowska Szkoła Pożarnicza w latach 1960-1995, Kraków 1995, Ośrodek Wydawniczy „Augustana”, ss. 91

Praca P. Bieleckiego jest okolicznościowym wydaniem poświęconym krakowskiej szkole pożarniczej w rocznicę jej 35-letniej działalności.

Pozycję otwiera słowo wstępne st. brygadiera mgra Krzysztofa Cybulskiego – Komendanta Szkoły Aspirantów PSP w Krakowie.

Książka składa się z dziewięciu rozdziałów, w których zawarto historię i teraźniejszość dotyczącą szkoły, wykaz pracowników dydaktycznych i pracowników cywilnych oraz absolwentów.

Pierwszy rozdział zawiera rys historyczny przedstawiający genezę i powstanie szkoły w 1960 roku. W trzech następnych autor opisuje zmiany organizacyjne. Na przestrzeni 35 lat trzykrotnie organizacja szkoły uległa przekształceniu. W latach 1960-1972 była to Szkoła

Podoficerów Pożarnictwa, od 1973 roku do 1992 – Szkoła Chorążych Pożarnictwa. Obecnie jest to Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej, w której w procesie kształcenia szczególną uwagę zwraca się na umiejętności praktyczne słuchaczy w oparciu o wiedzę teoretyczną zdobywaną m.in. w dobrze wyposażonych pracowniach przedmiotowych.

W książce Autor kilkakrotnie podkreśla duże zaangażowanie kadry dydaktycznej, opisuje działalność pozadydaktyczną szkoły, działalność rekreacyjną, rozwój działalności sportowej, którą nazywa „szkolnym życiem sportowym”, współpracę ze środowiskiem lokalnym i kontakty z podobną szkołą w Poznaniu; podejmuje problem współpracy z placówkami naukowymi z kraju i z zagranicy; opisuje międzynarodowe ćwiczenia poligonowe, w których